

Villrein og kvalitetsnorm

Ingrid Sønsterud Myren, fagkonsulent Norsk villreinsenter

Villreinnemnd og Nasjonalparkstyre, Kvikne, 22.06.2022

Agenda

- Villrein i Norge i dag
- Kvalitetsnorm for villrein
 - Kort om kvalitetsnormen
 - Status i Forollhogna

Kort om villreinen i dag

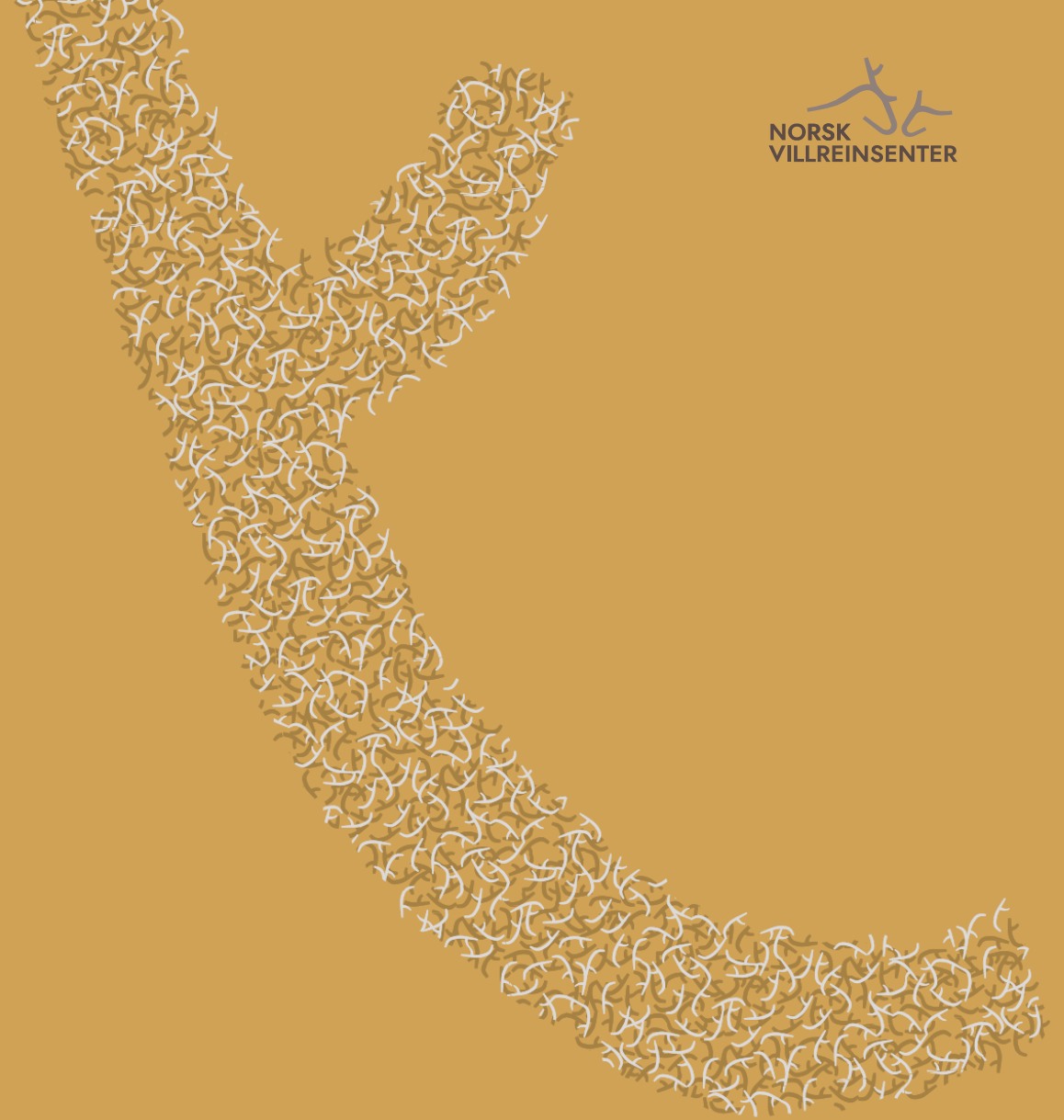
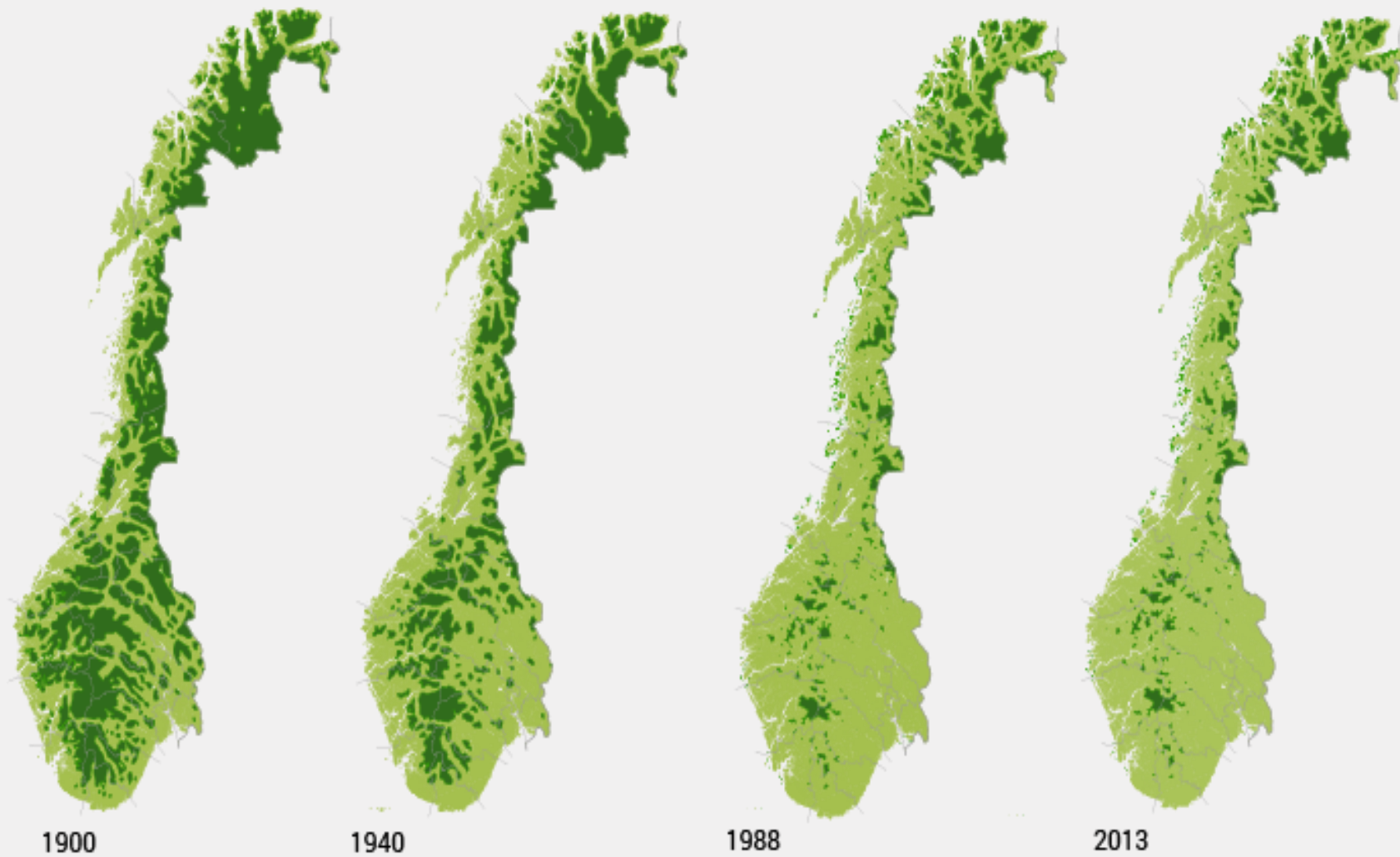

Foto: Anders Mossing, Norsk villreinsenter

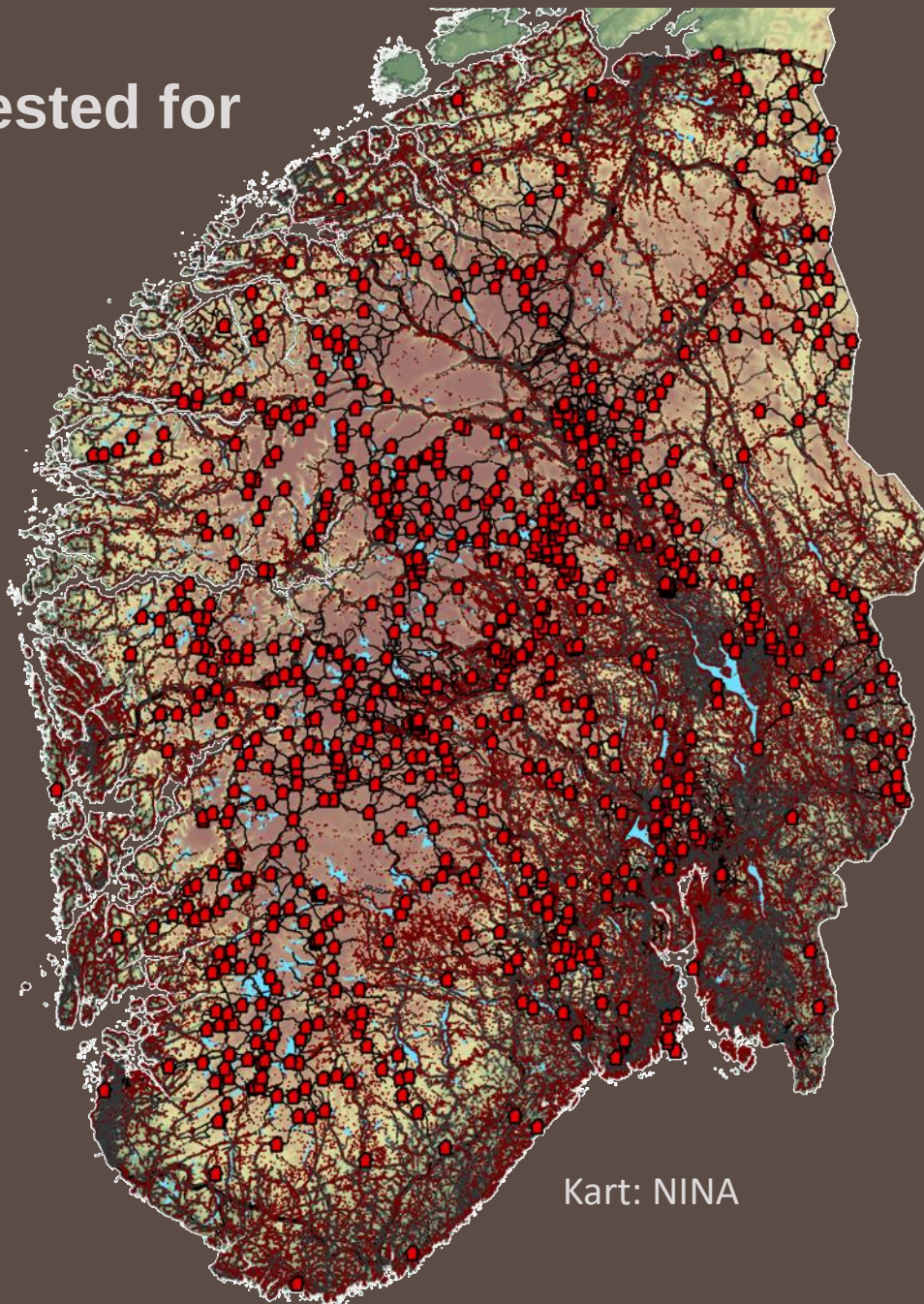
AREAS CLASSIFIED AS WILDERNESS-LIKE

● Wilderness-like areas: areas 5 km or more in a straight line from the nearest infrastructure development

Source: Map 1900/1940: Bruun, Magne, NOU-1986:13. Map 1988/2013: Norwegian Environment Agency / environment.no

Endring i levested for villrein:

SISTE HUNDRE ÅR:

- Hovedveger
- Toglinjer
- Kraftutbygginger
- Kraftlinjer
- Mindre veger
- Turisthytter
- Private hytter
- Merkede stier
-

Levestedet for villrein
fragmenteres

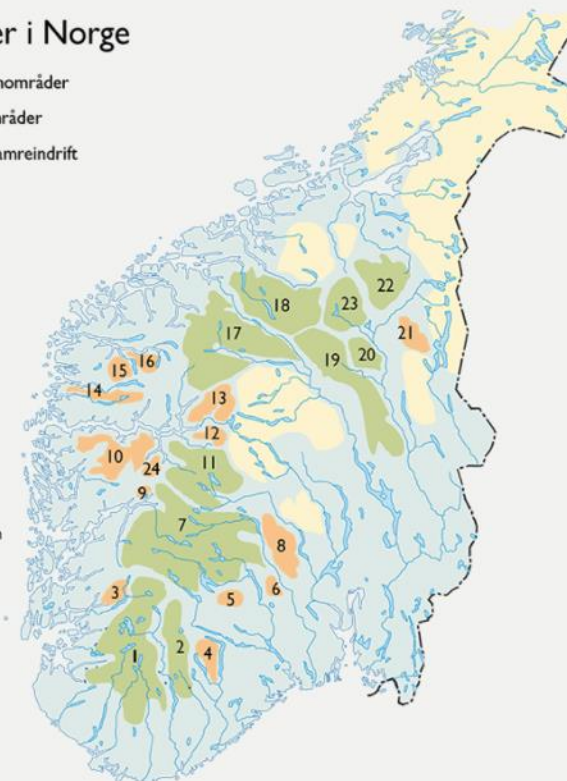
VILLREINOMRÅDENE

Villreinområder i Norge

- Nasjonale villreinområder
- Andre villreinområder
- Områder med tamreindrift

- 1 Setesdal Ryfylke
- 2 Setesdal Austhei
- 3 Skaulen Etnesfjell
- 4 Våmur - Roan
- 5 Brattfjell - Vindeggen
- 6 Blefjell
- 7 Hardangervidda
- 8 Norefjell - Reinsjøfjell
- 9 Oksenhalvøya
- 10 Fjellheimen
- 11 Nordfjella
- 12 Lærdal - Årdal
- 13 Vest - Jotunheimen
- 14 Sunnfjord
- 15 Førdefjella
- 16 Svartebotnen
- 17 Reinheimen - Breheimen
- 18 Snøhetta
- 19 Rondane
- 20 Solnkleppen
- 21 Tolga Østfjell
- 22 Forollhogna
- 23 Knutshø
- 24 Raudafjell

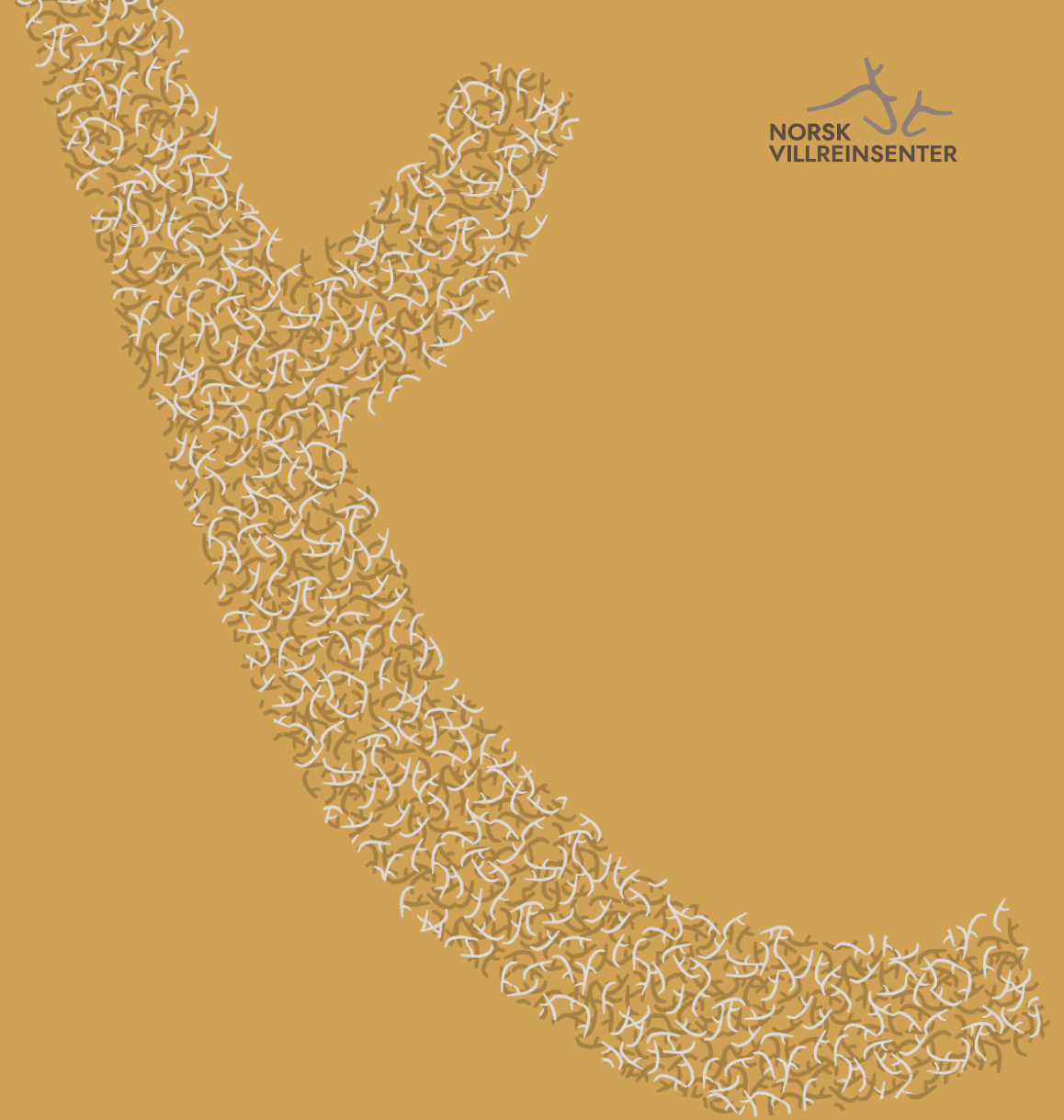

Klimaendringer

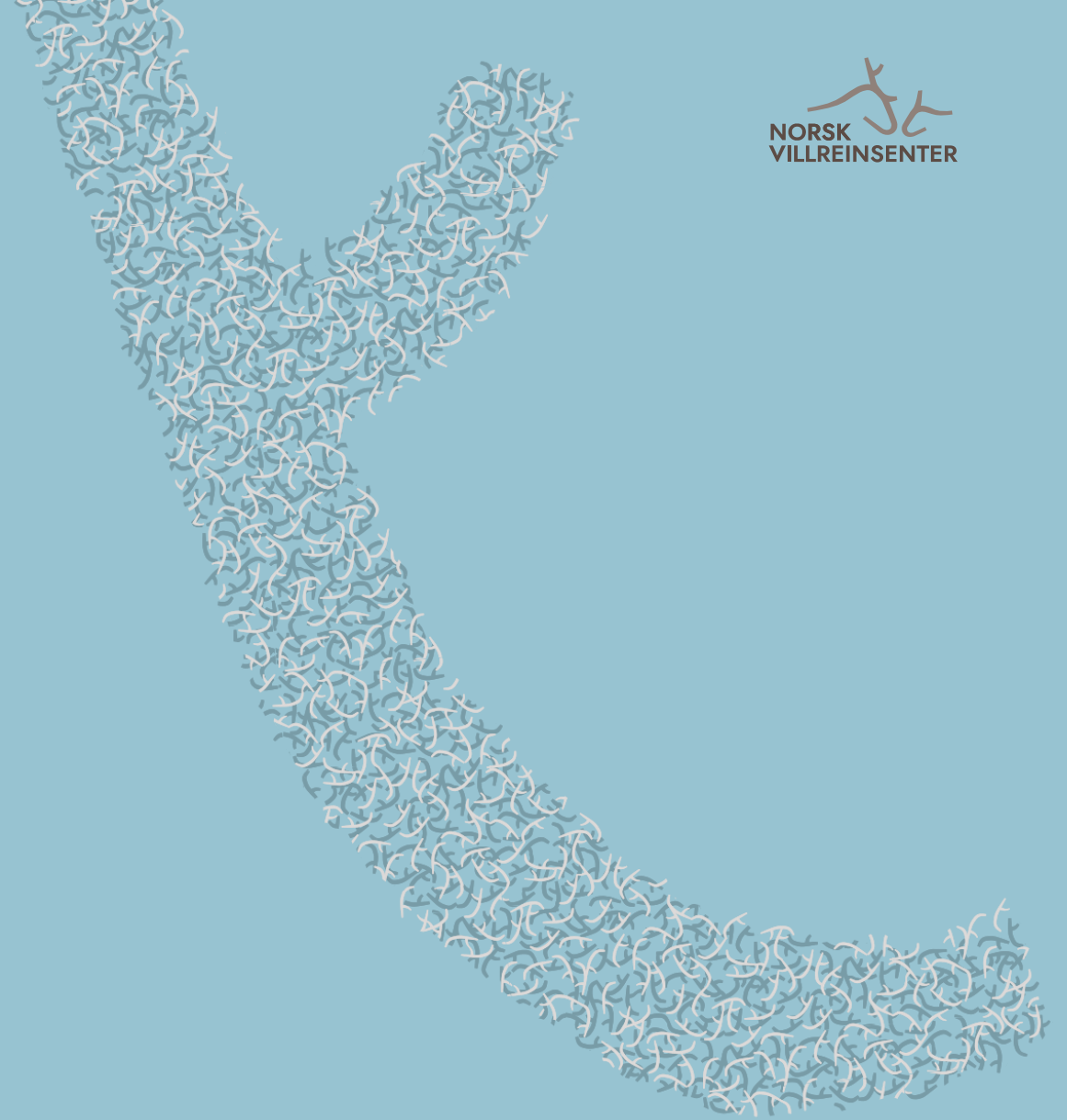
- Villreinen lever marginalt – sårbar for klimaendringer
 - Ising
 - Parasitter og sykdommer

Kvalitetsnorm for villrein

Om kvalitetsnormen

Bakgrunn

2015-2016. St. meld 14 «Natur for livet» tar opp bekymring rundt villrein

2016: Stortinget vedtar å utarbeide kvalitetsnorm for villrein

2017: Uavhengig ekspertgruppe leverer forslag til norm ([NINA rapport 1400](#))

Juni 2020: kvalitetsnorm for villrein vedtas

April 2022: de ti nasjonale villreinområdene ble klassifisert for første gang.

Kvalitetsnorm for villrein (*Rangifer tarandus*)

Dato	FOR-2020-06-23-1298	
Departement	Klima- og miljødepartementet	
Ikrafttredelse	23.06.2020	
Gjelder for	Norge	
Hjemmel	LOV-2009-06-19-100-§13	
Kunngjort	24.06.2020	kl. 16.10
Rettet	14.04.2021 (tabell b) i vedlegg II)	
Korttittel	Kvalitetsnorm for villrein	

Kapitteloversikt:

Hoveddel

Vedlegg I til kvalitetsnorm for villrein – Klassifisering av tilstanden for villreinbestander i Norge

Vedlegg II til kvalitetsnorm for villrein – Klassifisering av delnorm bestandsforhold

Vedlegg III til kvalitetsnorm for villrein – Klassifisering av delnorm lavbeiter

Vedlegg IV til kvalitetsnorm for villrein – Klassifisering av delnorm leveområde og menneskelig påvirkning

Formål

- Skal være et solid styringsverktøy for forvaltninga
- Alle villreinområder vil få styrka kunnskapsgrunnlag
- Vil si noe om tilstanden til villreinen, hvilke utfordringer arten møter i de ulike områdene og hvilke tiltak som kan settes i verk for å bedre tilstanden

Foto: Anders Mossing, Norsk villreinsenter

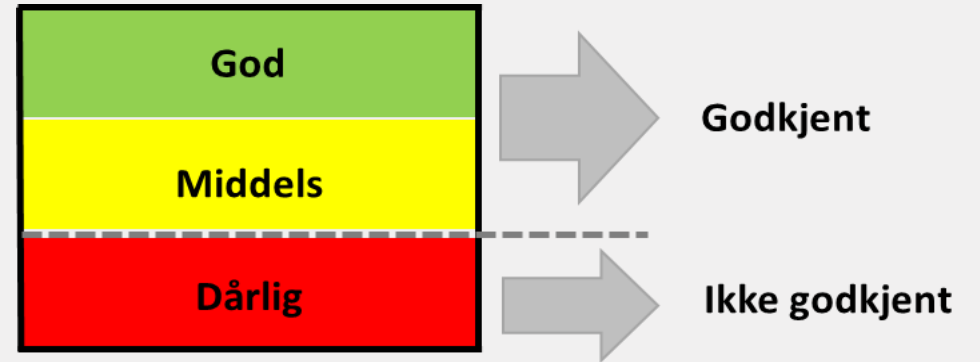
Klassifisering

Tre delnormer:

1. Bestandsforhold
2. Lavbeiter
3. Leveområde og menneskelig påvirkning

Samla vurdering av tilstanden i hvert villreinområde

Delnorm 1: Bestandsforhold

Fem måleparametere:

- Slaktevekt for kalv
- Antall kalv pr. 100 simle/ungdyr
- Andel eldre bukk (3+) pr. simle (1+)
- Genetisk variasjon
- Helsestatus

Delnorm 2: Lavbeiter

- Lavbeiter – svært viktig for vinteroverlevelse i mange områder
- Baserer seg på satellittovervåking

Delnorm 3: Leveområde og menneskelig påvirkning

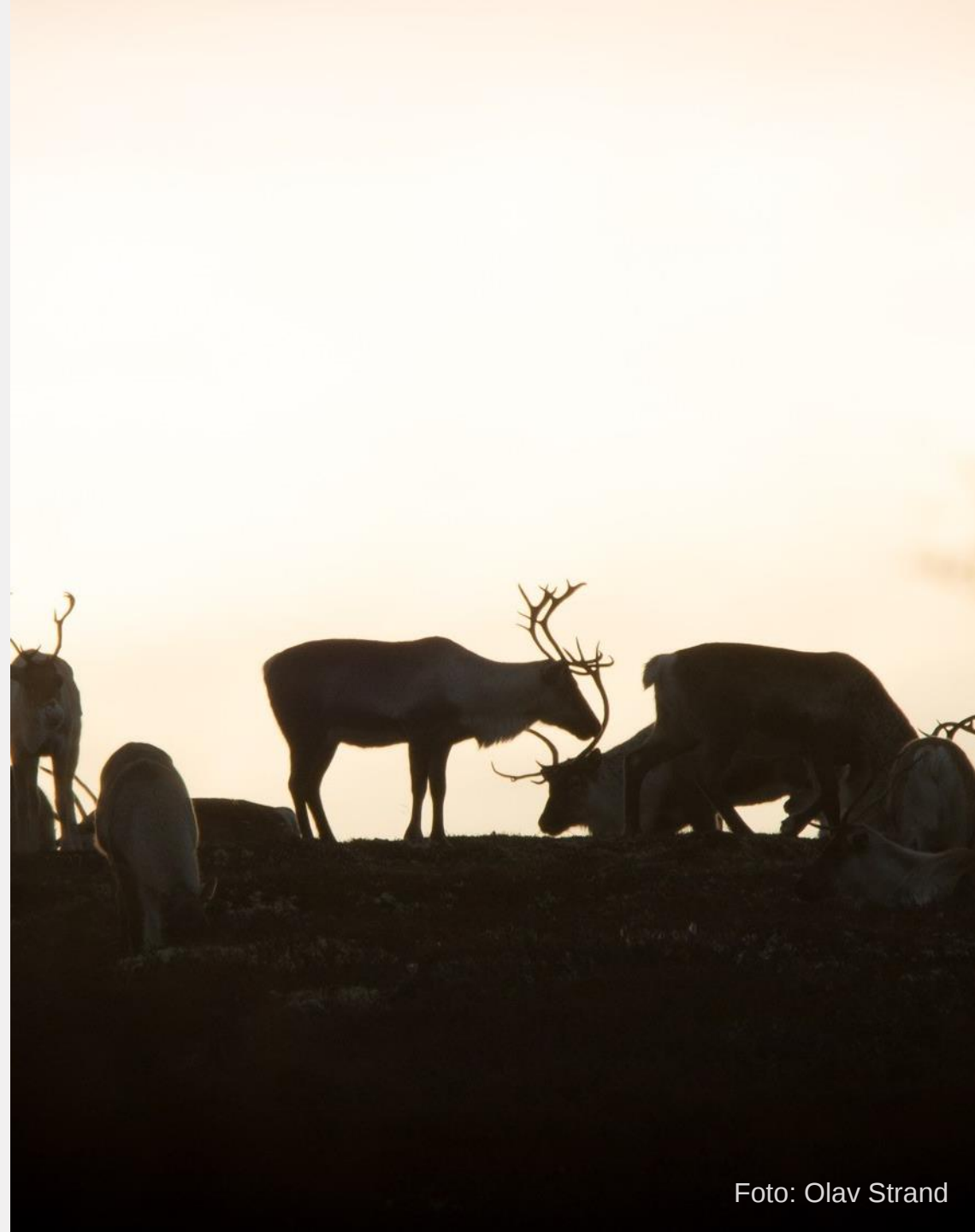
To måleparametere:

- **Funksjonell arealutnyttelse**

Har reinen tilgang til viktige funksjonsområder som sommerbeiter, vinterbeiter og kalvingsområder?

- **Funksjonelle trekkpassasjer**

Har reinen mulighet til å trekke mellom ulike, og viktige, beiteområder?

Klassifisering

	Bestands- forhold	Lavbeiter	Leveområde og menneskelig påvirkning		Helhetsvurdering
Villreinområde 1					Middels
Villreinområde 2					Middels
Villreinområde 3					Dårlig
Villreinområde 4					God

Påvirkningsanalyser og tiltaksplaner

- Hvis et område ikke blir godkjent: påvirkningsanalyse
 - Hvorfor oppnås ikke god tilstand?
- Klima- og miljødepartementet avgjør deretter **OM** det skal utarbeides tiltaksplaner.
 - Skal finne hvilke tiltak er aktuelle for å nå kvalitetsmålet.

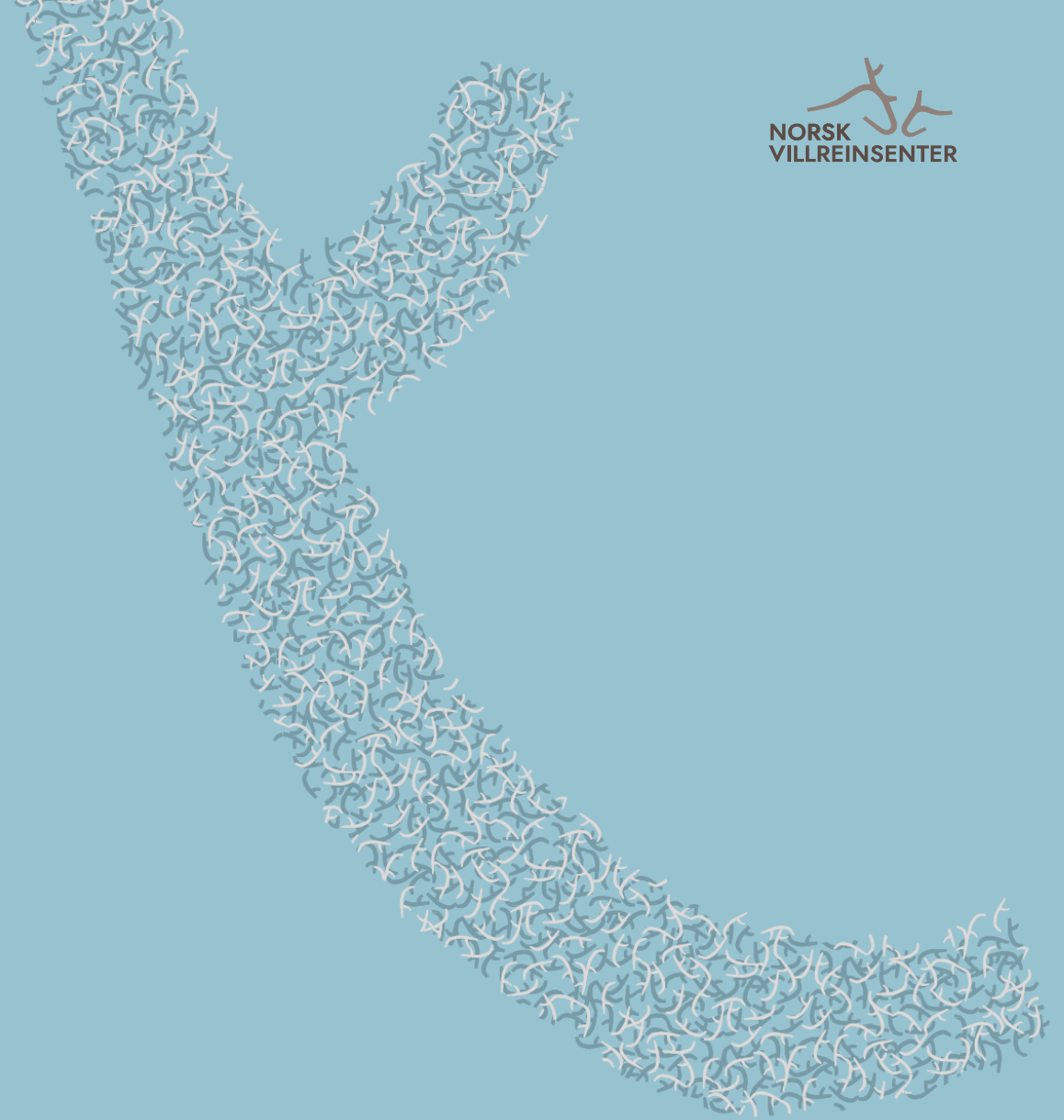

Hvem har ansvar for hva?

- Samle inn data og levere kunnskapsgrunnlag: NINA og Norsk villreinsenter, ved hjelp av lokale arbeidsgrupper
- Klassifisering: Ekspertgruppe
- Påvirkningsanalyser: Miljødirektoratet/ekspertgruppa
- Tiltaksplaner: Klima- og miljødepartementet

Klassifisering – med fokus på Forollhogna

Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein

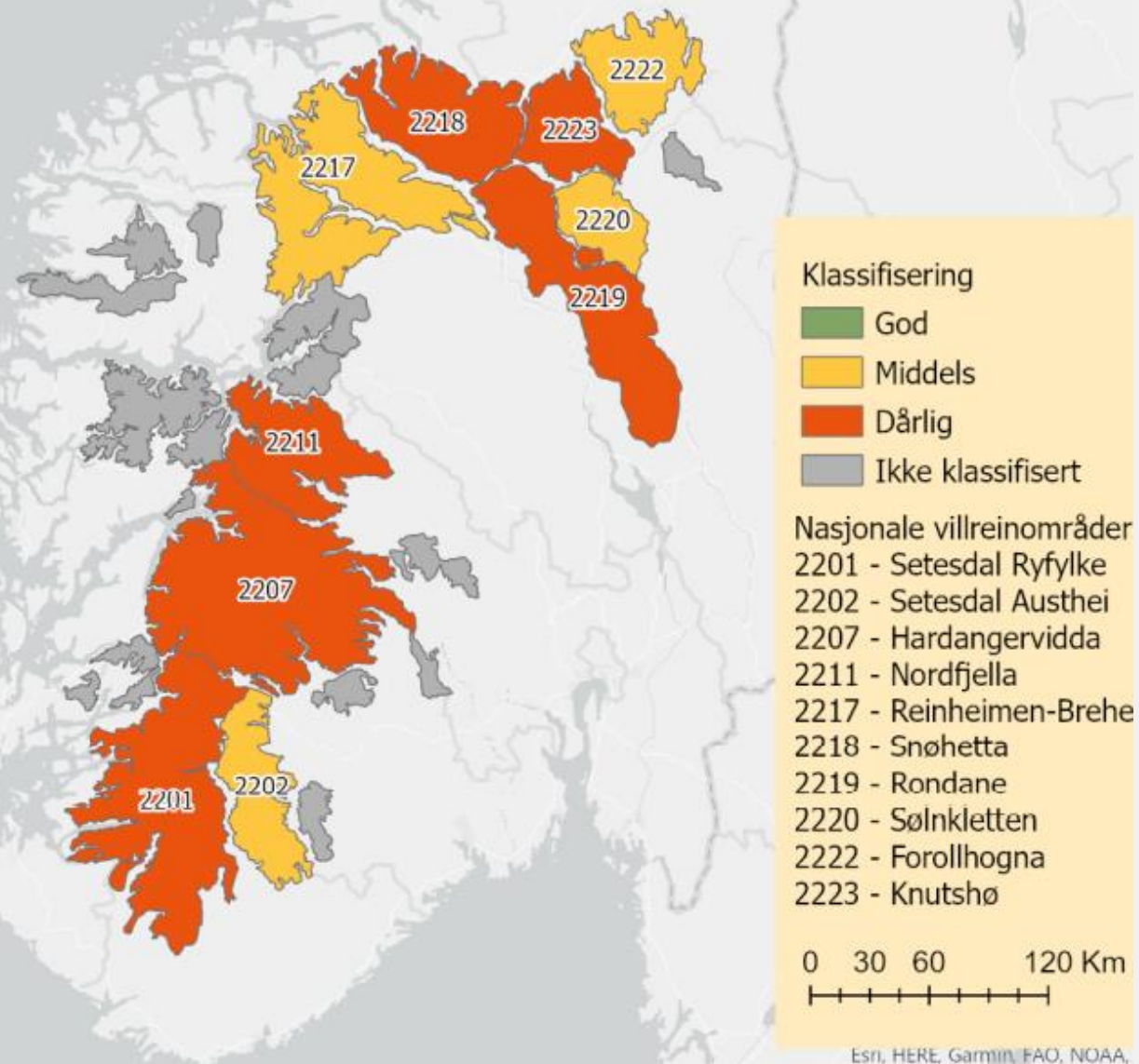
Første klassifisering – 2022

Christer M. Rolandsen, Torkild Tveraa, Vegard Gundersen,
Knut H. Røed, Hans Tømmervik, Kjersti Kvie, Jørn Våge,
Anna Skarin, Olav Strand

- Klassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene: publisert 25. april 2022
- Klassifisering av de 14 øvrige villreinområdene: senhøsten 2023

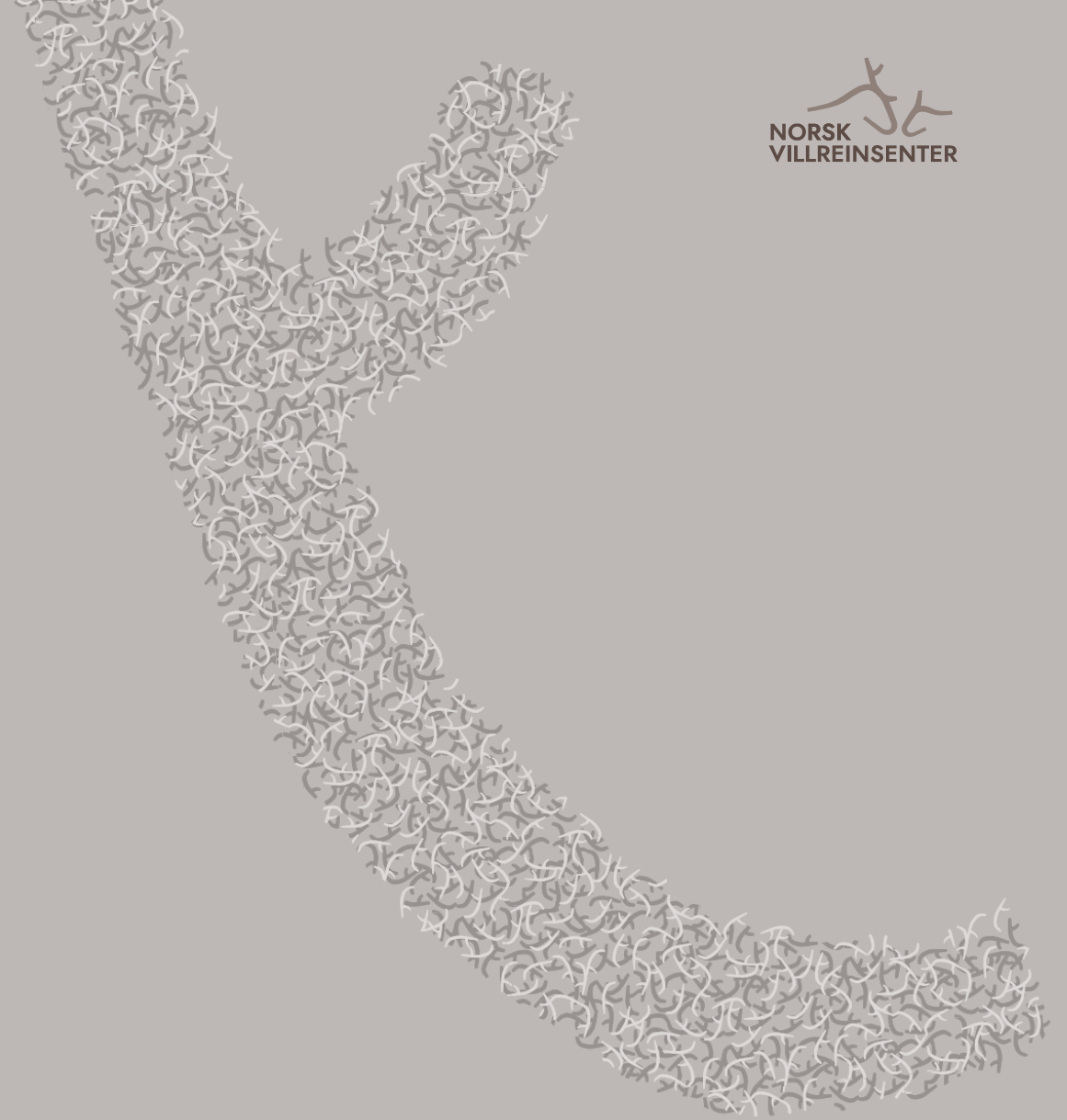

Resultat

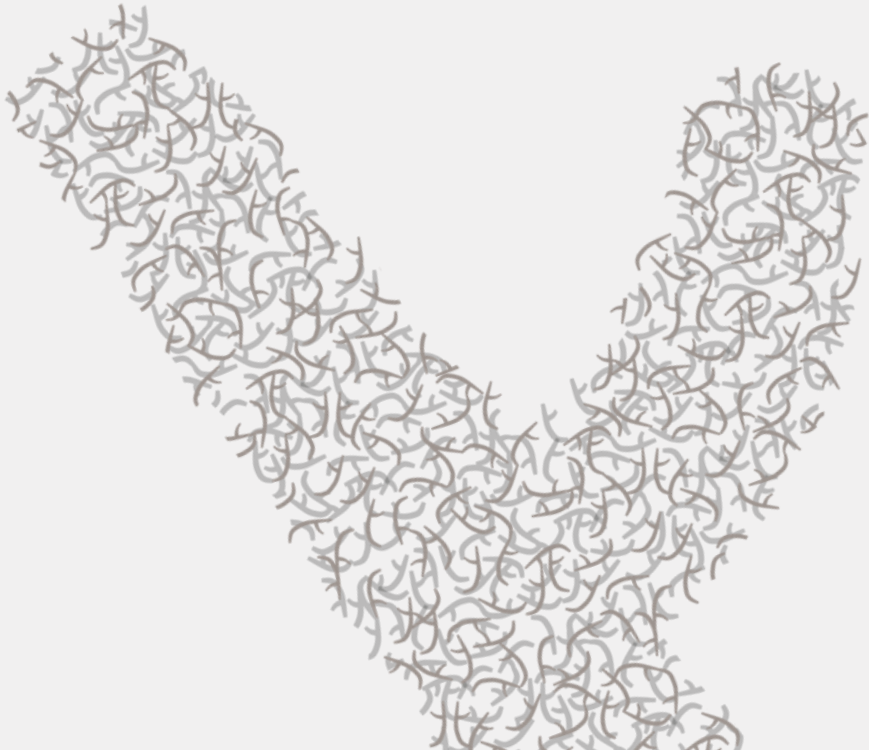
- Grønn: ingen områder
- Gul: 4 områder
 - Forollhogna, Sølknkletten, Reinheimen-Breheimen, Setesdal Austhei
- Rød: 6 områder
 - Snøhetta, Rondane, Knutshø, Nordfjella, Hardangervidda, Setesdal Ryfylke

Delnorm 1, Bestandsforhold

Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv

- Snittvekt siste 5 år: 20,2 kg
- Negativ trend: 0,8kg lettere enn for 10 år siden
- Nedklassifisert til middels

Dårlig	Middels	God
< 15	15 – 18	> 18

Antall kalver pr 100 simle og ungdyr

- Snitt siste 5 år: 55 %
- Negativ trend siste 10 år
- Nedklassifisert til middels

Dårlig	Middels	God
< 35	35 – 50	> 50

Andel eldre bukk pr simle

- Snitt siste 5 år: 42,6 %
- Ingen signifikant trend siste 10 år
- Status: God

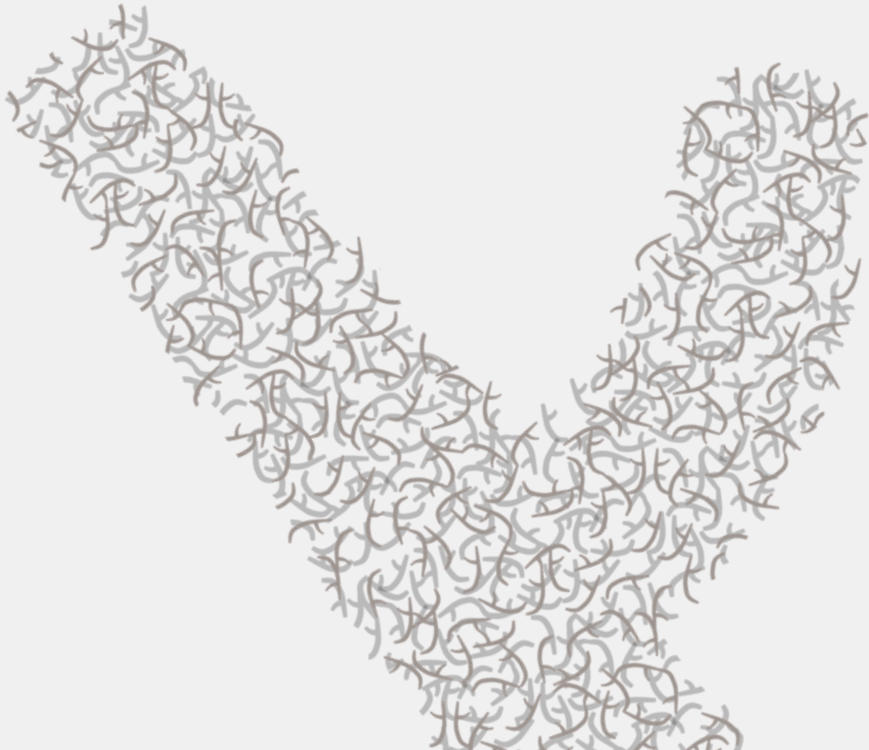

Dårlig	Middels	God
< 0,20	0,20 – 0,35	> 0,35

Genetisk variasjon

- Sammenlignet analyserte prøver fra rein felt i 1999/2000 og 2018.
- Ingen signifikant endring.
- Status: god

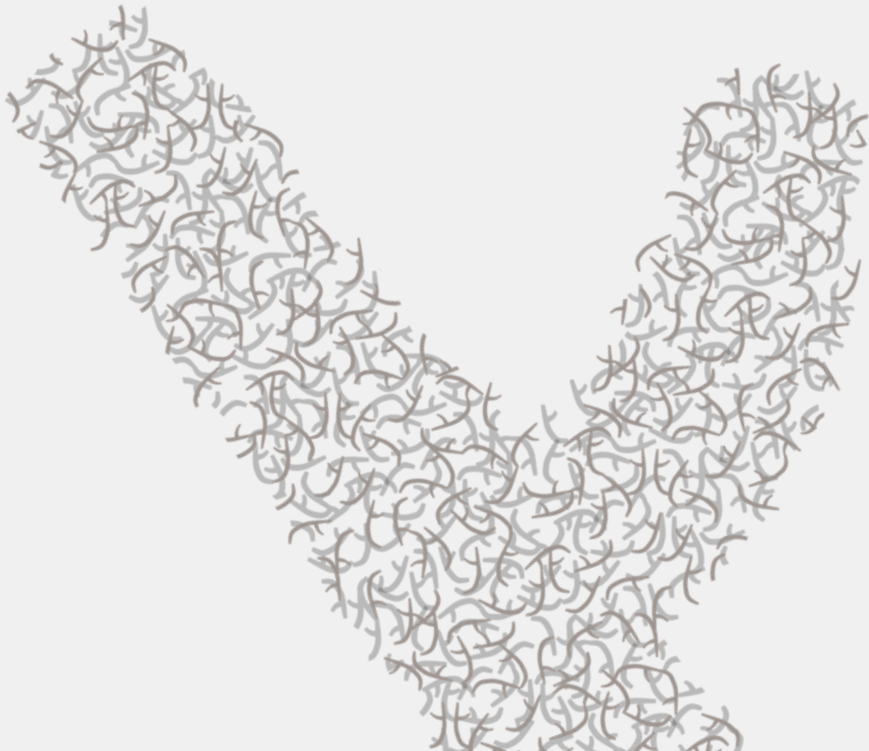

Dårlig	Middels	God
> 3 %	3 < tapt variasjon > 0 %	0 %

Helsestatus

- Ikke påvist meldepliktig sykdom
- Status: god

Dårlig	Middels	God
Påvist spredning av alvorlig meldepliktig sykdom	[ikke benyttet]	Ikke påvist alvorlig meldepliktig sykdom

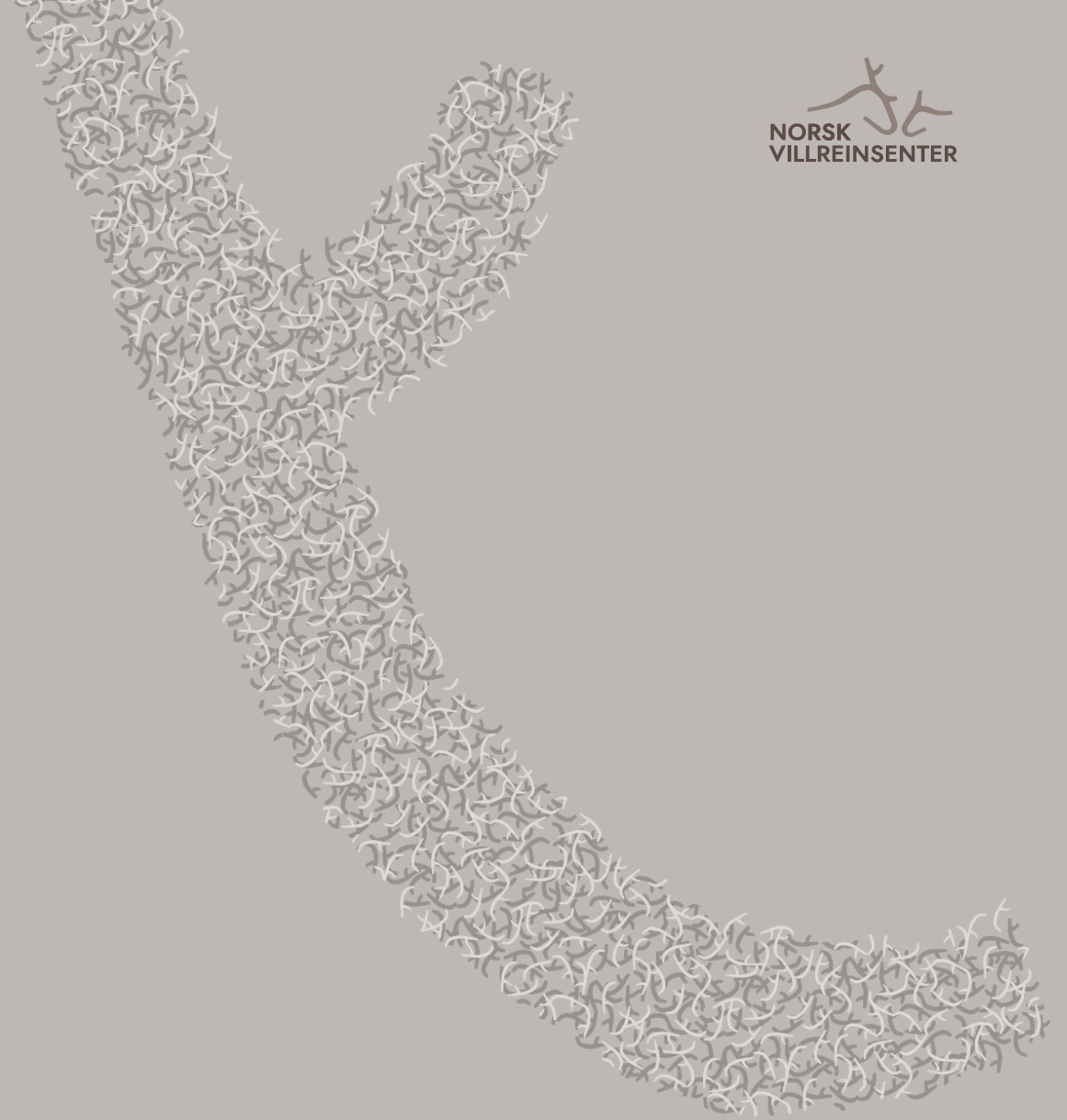

Oppsummert

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		X	
1	Antall kalver per 100 simle og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle			X
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X

Delnorm 2, Lavbeiter

Lavbeiter

- Vinterbeiteareal: 1879 km²
 - 32 % dårlig
 - 15 % middels
 - 53 % godt
- Status: middels

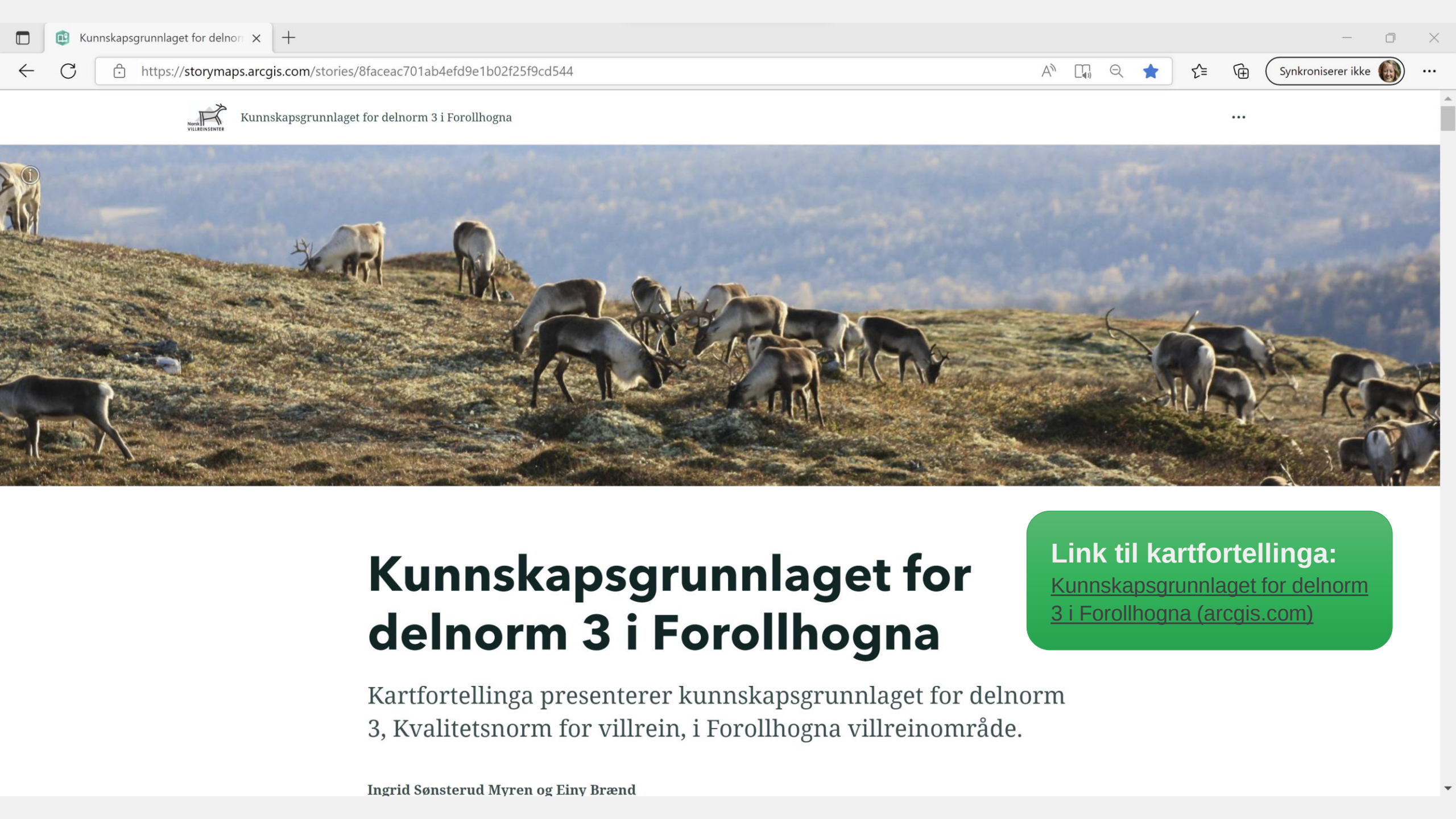

Dårlig	Middels	God
< 132 g/m ²	132 – 220 g/m ²	> 220 g/m ²

Delnorm 3, Leveområde og menneskelig påvirkning

Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Forollhogna

Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Forollhogna

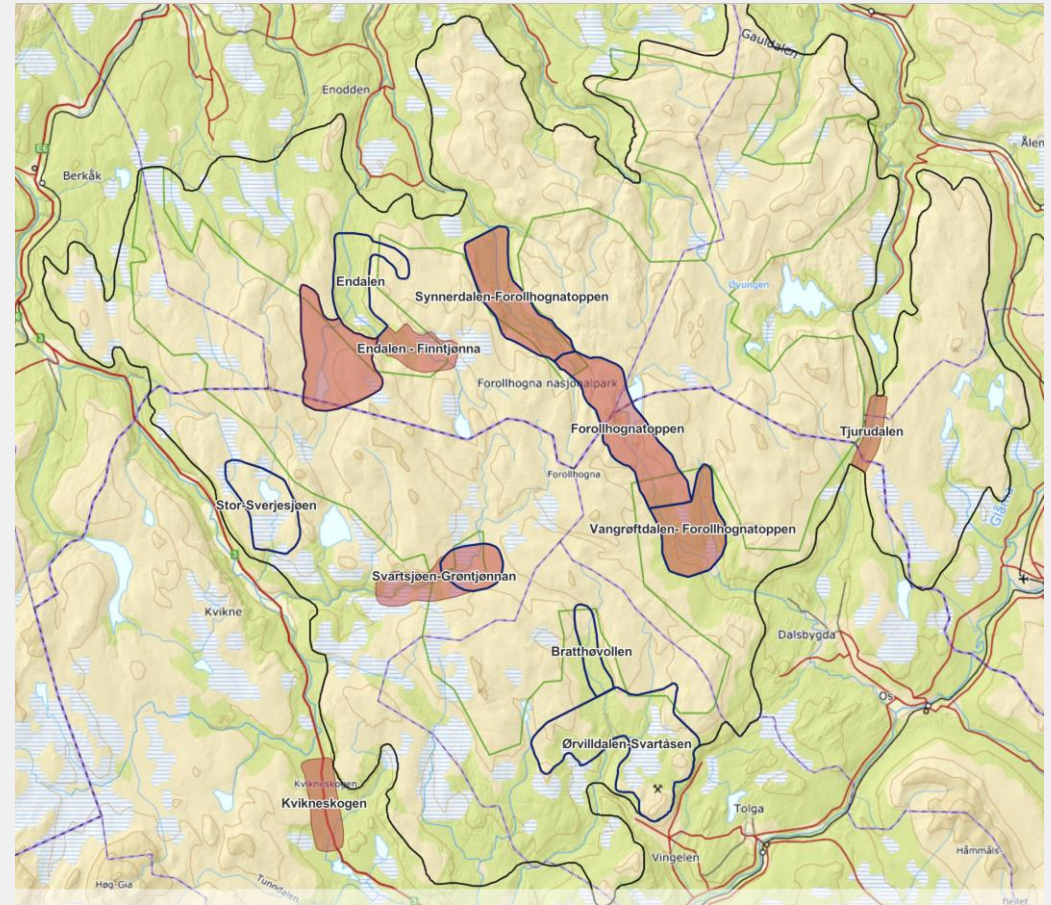
Kartfortellinga presenterer kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3, Kvalitetsnorm for villrein, i Forollhogna villreinområde.

Ingrid Sønsterud Myren og Einy Brænd

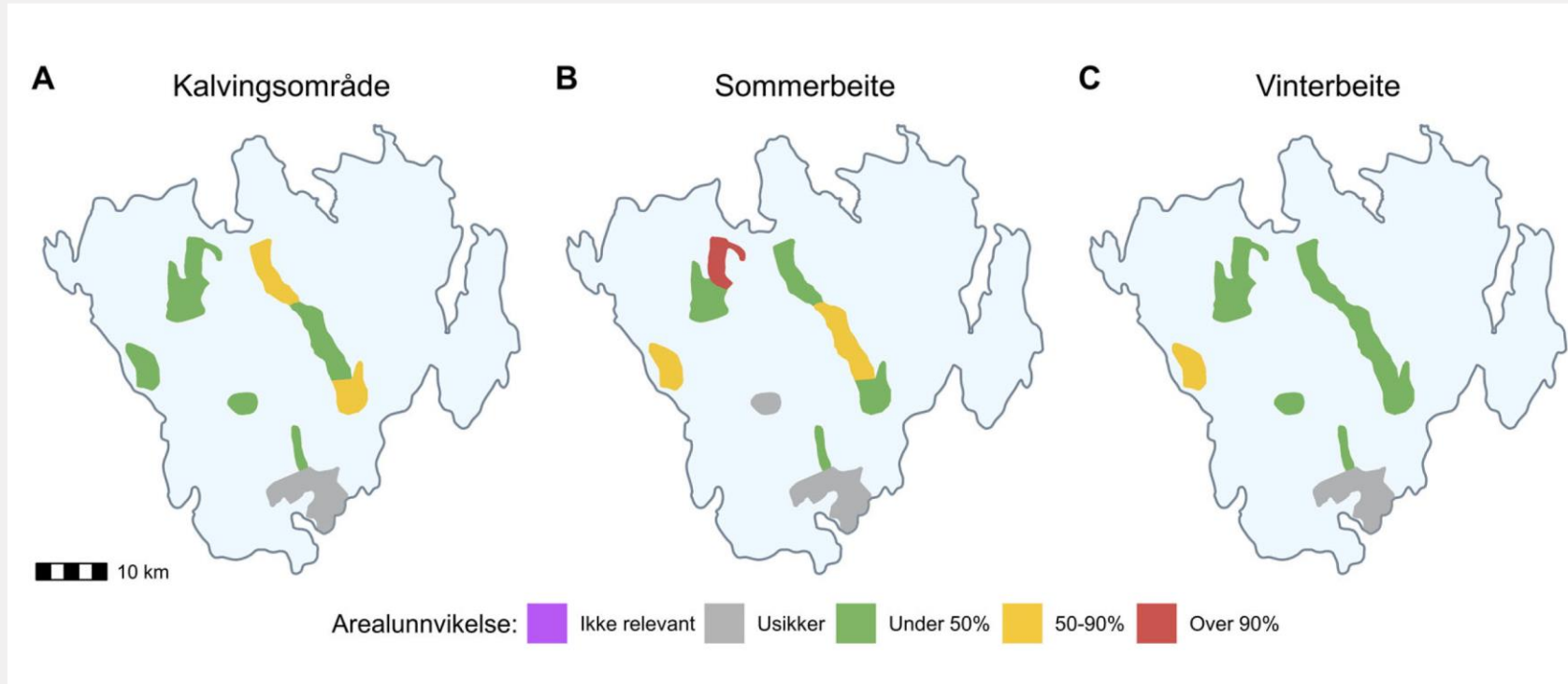
Link til kartfortellinga:
[Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Forollhogna \(arcgis.com\)](https://storymaps.arcgis.com/stories/8faceac701ab4efd9e1b02f25f9cd544)

Funksjonell arealutnyttelse

- 9 fokusområder for funksjonell arealutnyttelse
- Utgjør ca. 10 % av leveområdet (236 av 2354km²)
- Arealunnavvikelse i flere områder
- Status: god

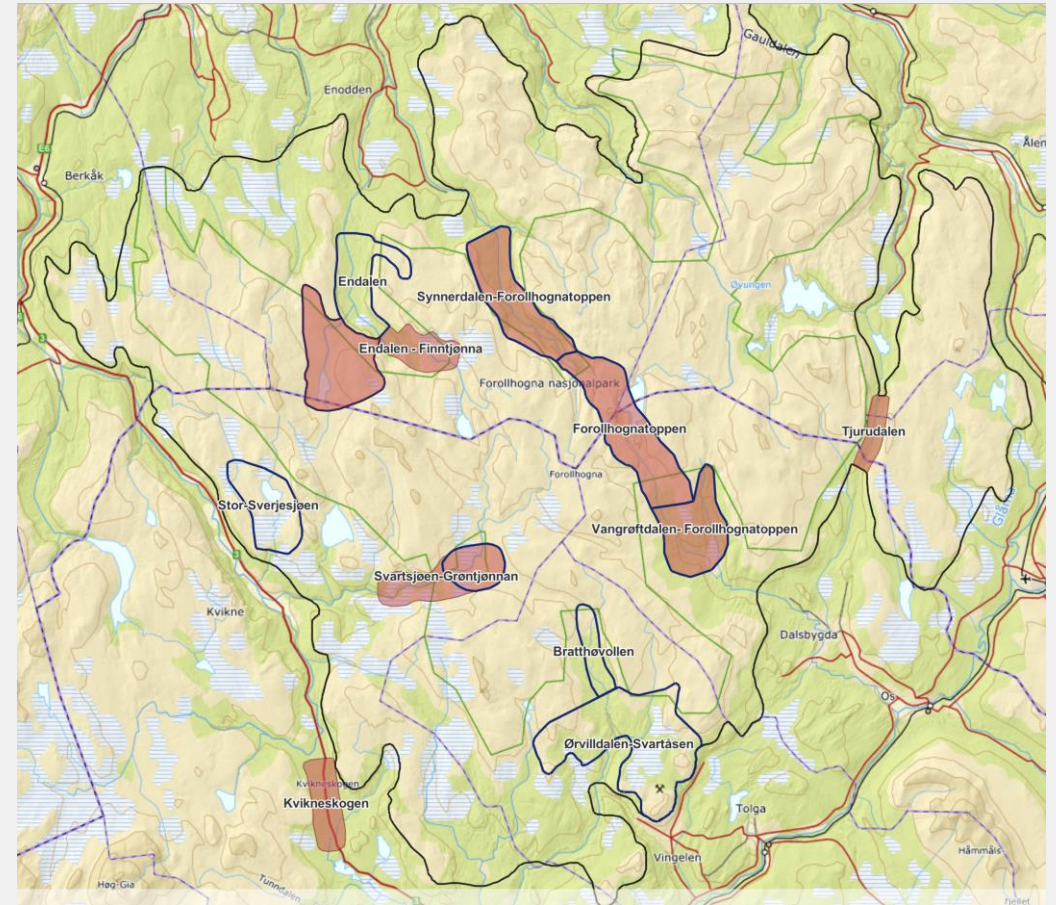
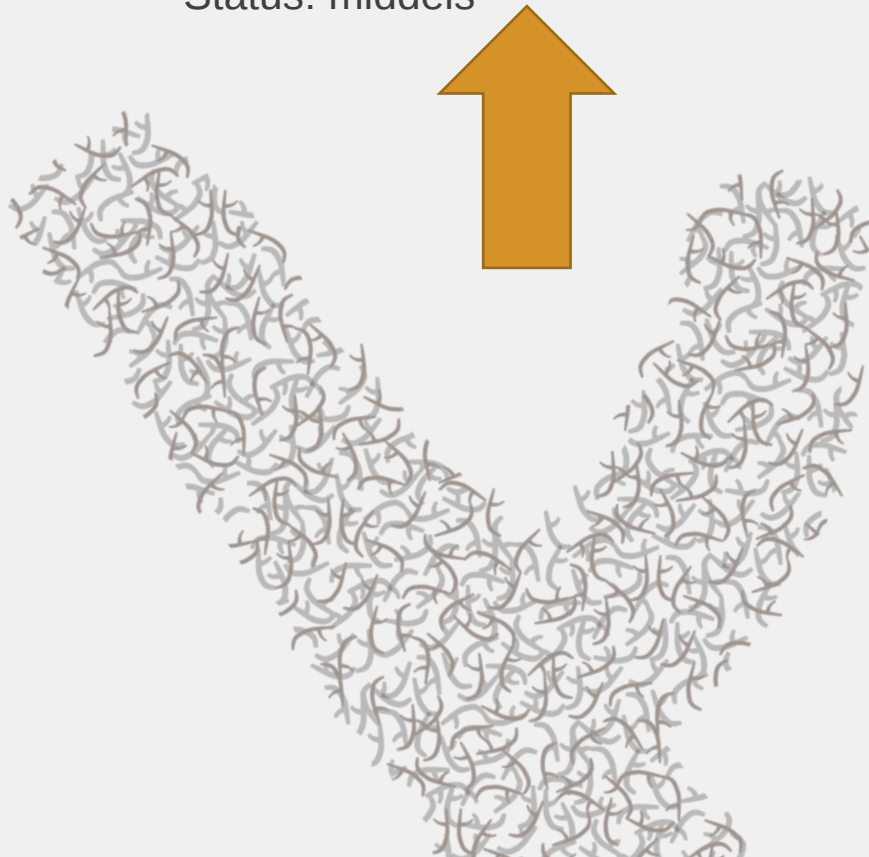
Funksjonell arealutnyttelse - vurdering av hvert fokusområde

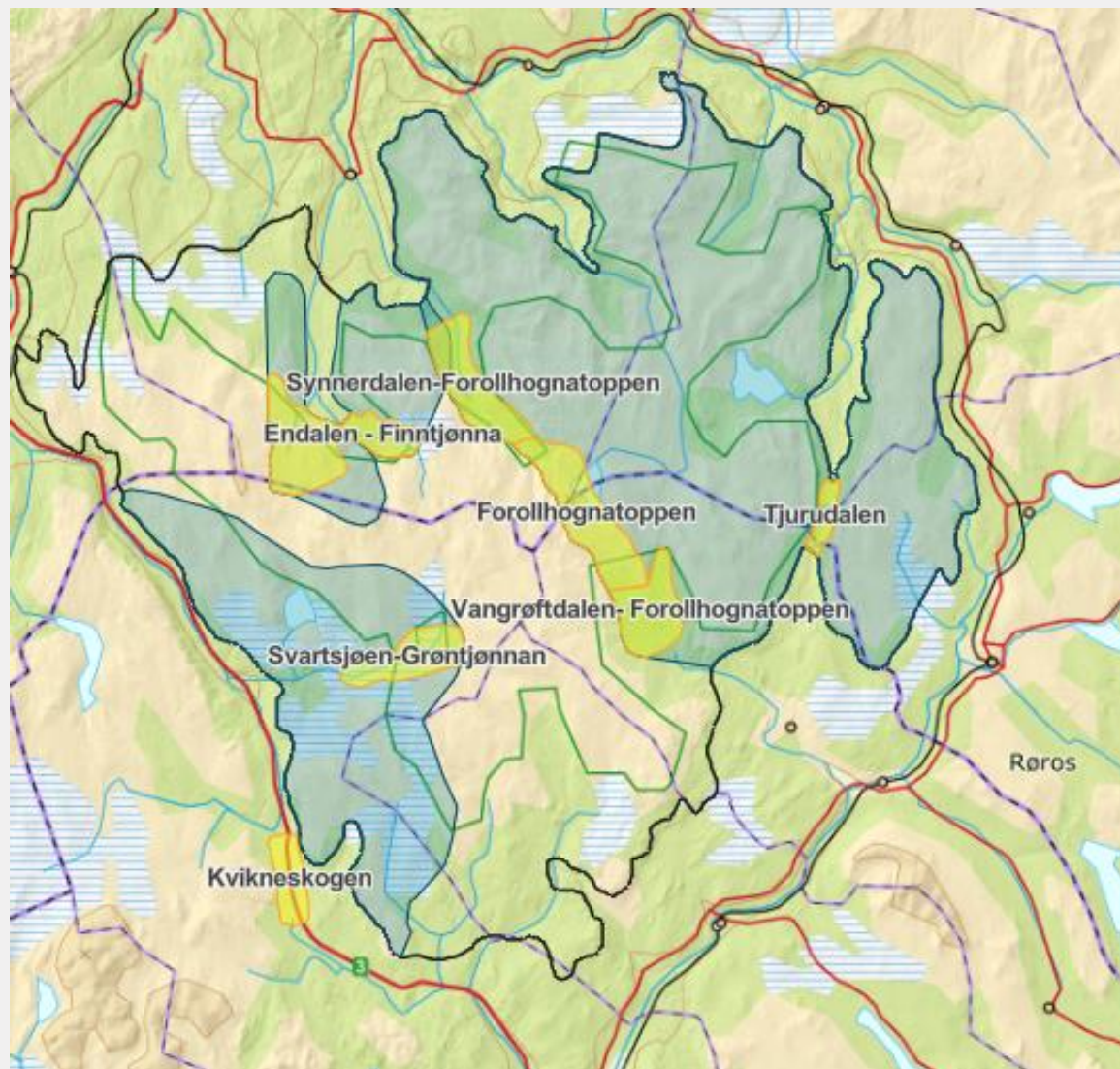
Gule og røde områder utgjør mindre enn 10 % av totalarealet = status god

Funksjonelle trekkpassasjer

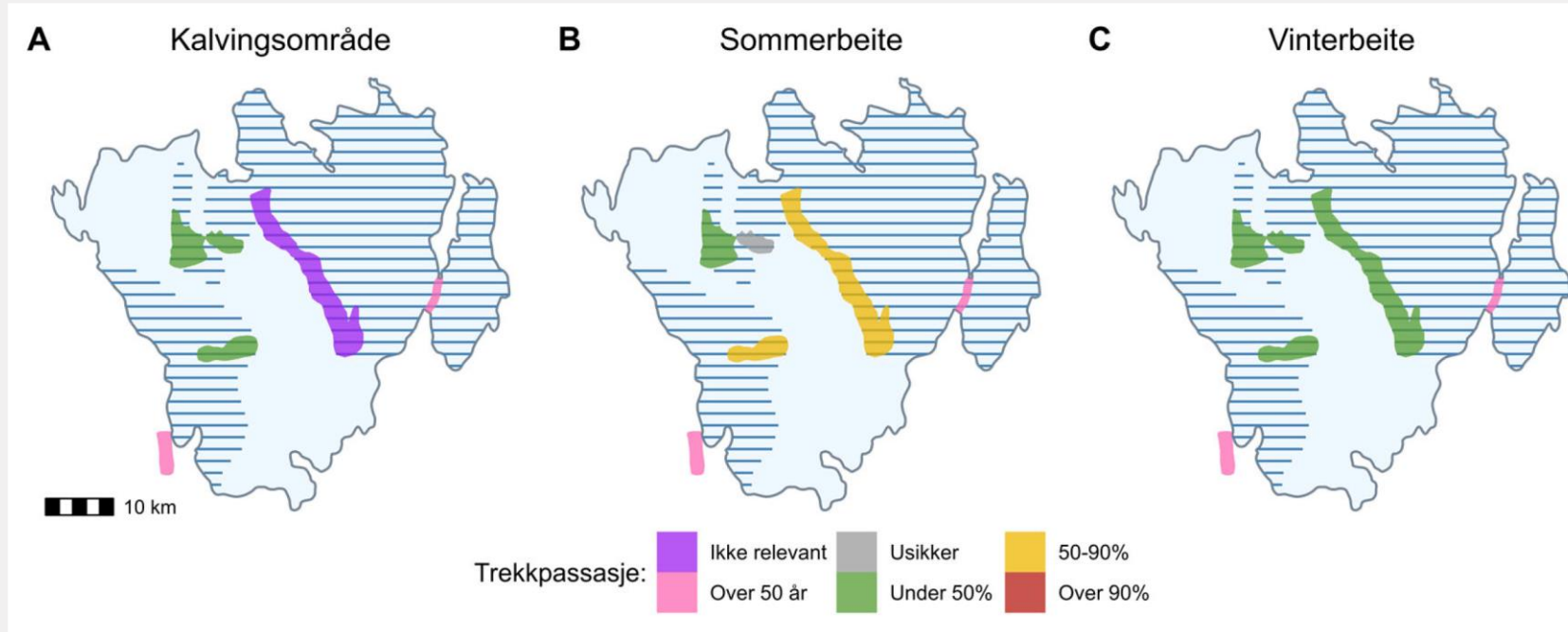
- 8 fokusområder for funksjonelle trekkpassasjer
- 41,7 % av sommer- og høstbeitene har vesentlig redusert bruk som følge av trekkutfordringer
- Status: middels

Funksjonelle trekkpassasjer og influensområder

Funksjonelle trekkpassasjer - vurdering av hvert fokusområde

Utfordringer i barmarksperioden – gul status

Helhetsvurdering i Forollhogna

Delnorm	Måleparameter	Dårlig	Middels	God
1	Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt på kalv		X	
1	Antall kalver per 100 simple og ungdyr		X	
1	Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simple			X
1	Genetisk variasjon			X
1	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom		Brukes ikke	X
2	Lavbeiter		X	
3	Funksjonell arealutnyttelse			X
3	Funksjonelle trekkpassasjer		X	

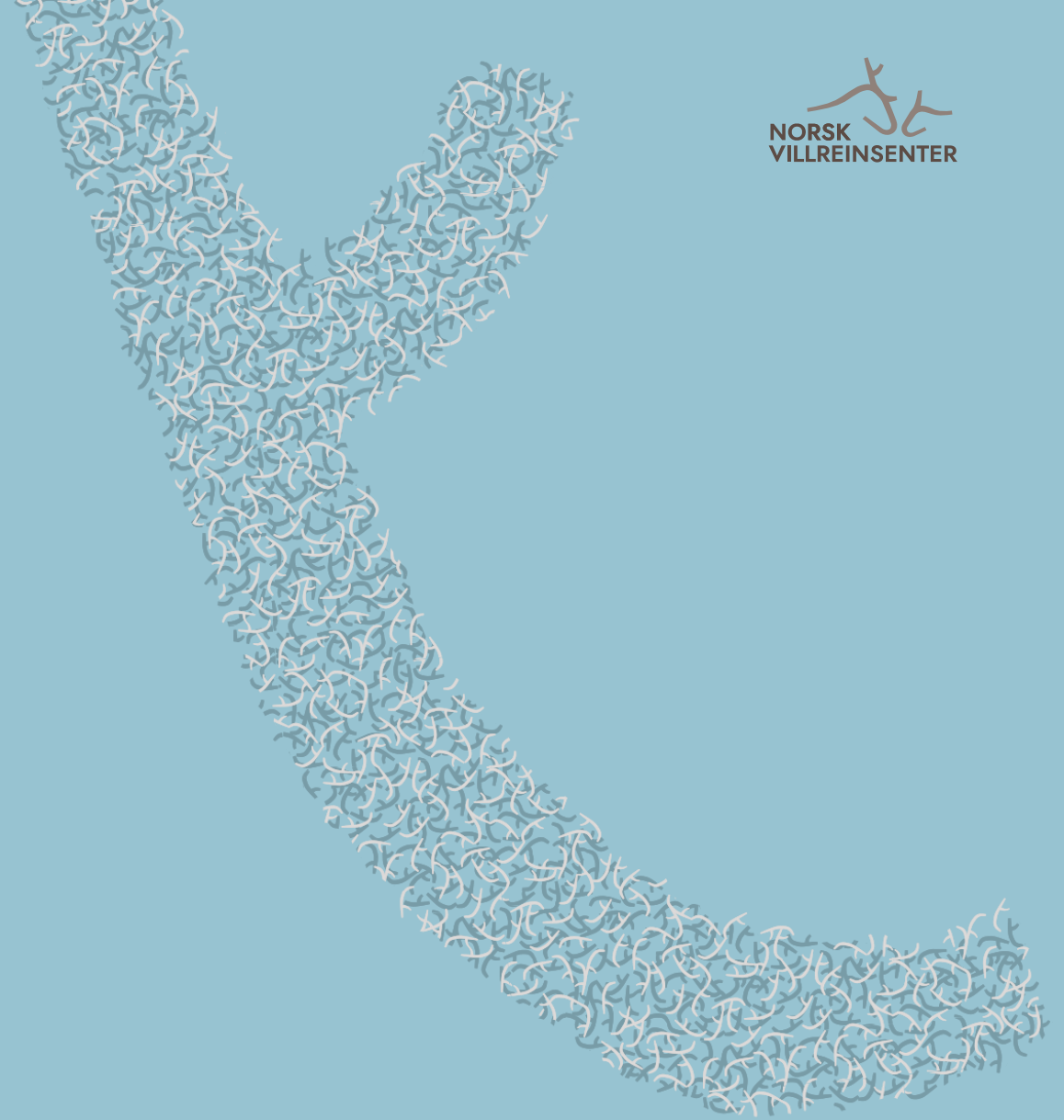

Artikkel 3. Kvalitetsmål

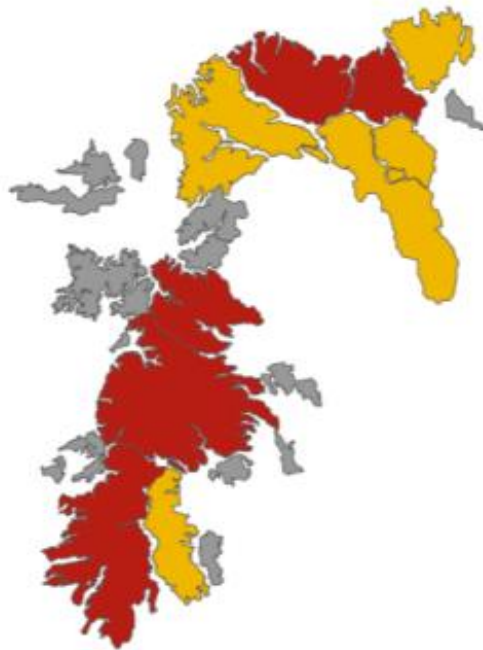
Målet er at minimum middels kvalitet for det enkelte villreinområdet opprettholdes eller nås snarest mulig. På lengre sikt er det også et mål at de nasjonale villreinområdene skal ha god kvalitet. Klima- og miljødepartementet og andre berørte departementer kan i samråd beslutte at målet fravikes for hele villreinområdet når viktige samfunnsinteresser veier tyngre enn hensynet til villreinen. Hensynet til villrein veier særlig tungt i fastsatte nasjonale villreinområder.

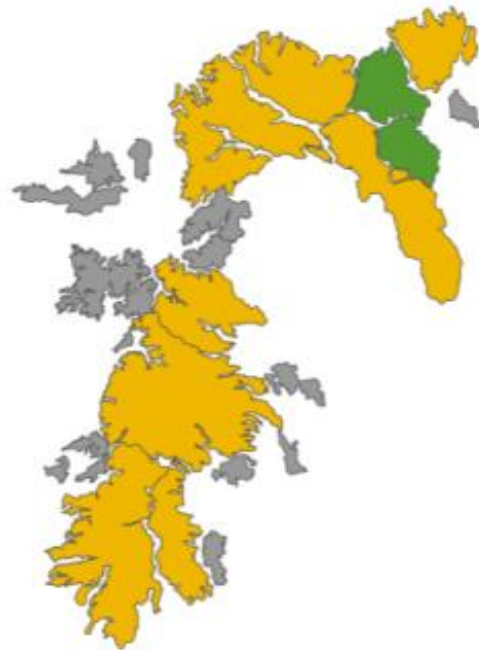
Klassifisering av de andre områdene

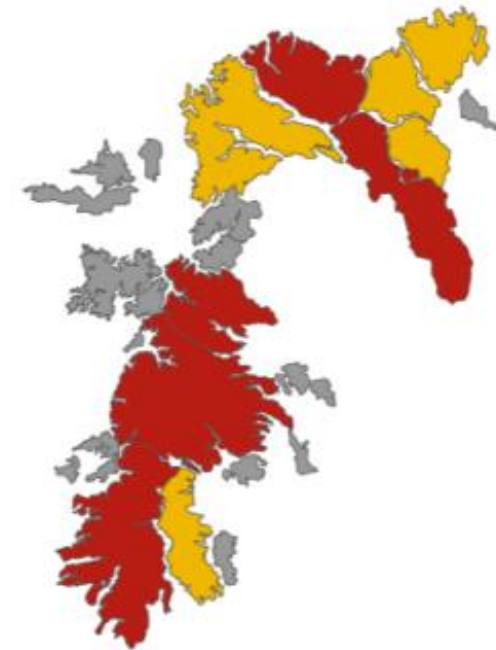
Bestandsforhold

Lavbeiter

Leveområder

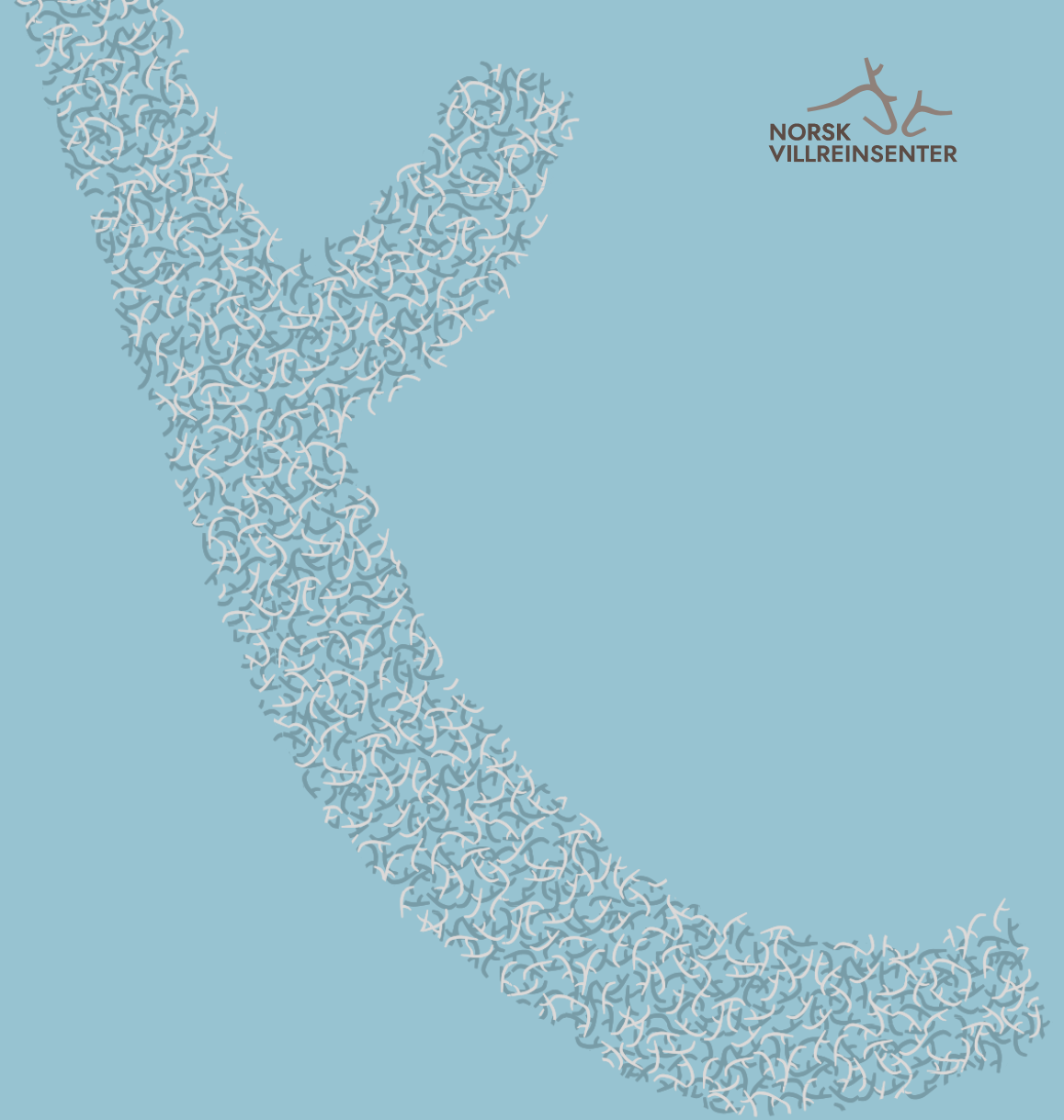

Klassifisering av de 10 nasjonale villreinområdene etter hver enkelt delnorm.

Grå villreinområder skal klassifiseres i 2023.

Municipality	Kjønn- og alderskorrigert slaktevekt på kalv	Antall kalver per 100 simle og ungdyr	Andel eldre bukk per voksen simle	Genetisk variasjon	Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom	Lavbeiter	Funksjonell arealutnyttelse	Funksjonelle trekkpassasjer
Forollhogna	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Snøhetta	0.8	0.8	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.8
Rondane	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.8
Sølknkletten	0.5	0.2	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Knutshø	0.8	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Hardangervidda	0.8	0.5	0.8	0.5	0.8	0.5	0.8	0.5
Setesdal Austhei	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Nordfjella	0.5	0.5	0.8	0.5	0.8	0.5	0.5	0.8
Setesdal Ryfylke	0.5	0.5	0.8	0.5	0.5	0.5	0.5	0.8
Reinheimen-Breheimen	0.5	0.5	0.2	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5

Påvirkningsanalyser og tiltaksplaner

Påvirkningsanalyse

- Middels kvalitet for Forollhogna – ikke gjennomført påvirkningsanalyse.
- I områdene som ikke ble godkjent – kortfattet påvirkningsanalyse i NINA rapport 2126

Takk for oppmerksomheten!